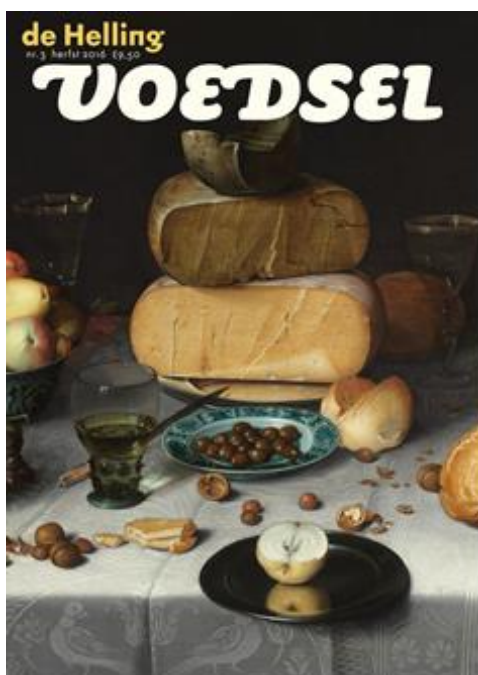
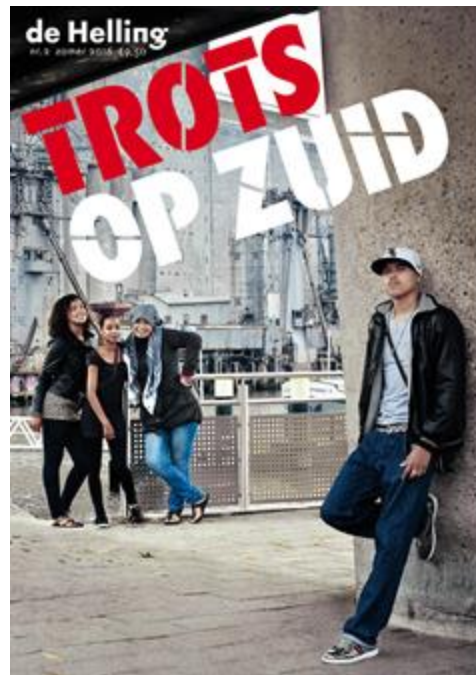

de Helling in 2016

Inhoud

De Helling in 2016	3
Redactie en medewerkers	4
Indeling de Helling – Overwegingen bij de vormgeving en het ontwerp	5
Financiën en abonnees	8
Werving en publiciteit	11
Samenwerking Bureau de Helling	12
Redactiestatuut	12
<i>De nummers van 2016</i>	13
Lente: Veerkracht	13
Zomer: Trots op Zuid	14
Herfst: Voedsel	16
Winter: Big data	18

De Helling in 2016

Tijdschrift de Helling verscheen in 2016 vier keer in druk. Een deel van de artikelen verscheen tegelijkertijd of vlak erna ook online op bureaudehelling.nl. In 2016 had de Helling de volgende thema's:

- Lente: Veerkracht: is deze uit de ecologische beweging opgekomen term bruikbaar als frame voor groene en progressieve politiek? Een onderzoek. oplage 1400.
- Zomer: Trots op Zuid: wat betekent burgerschap en politieke betrokkenheid op Rotterdam-Zuid? Oplage 1400.
- Herfst: Voedsel: hoe kunnen we de wereld voeden zonder haar te vernietigen? Over de productie, distributie en consumptie van voedsel. Oplage 1450.
- Winter: Big Data: kan de politiek grip krijgen op de omgang met grote hoeveelheden data en alle vragen die daar mee samenhangen? Oplage 1400.

Het zomernummer is op 30 juni gepresenteerd in verhalenhuis Belvedere in Rotterdam, met medewerking van de fractievoorzitter van GroenLinks in Rotterdam, rappers en actieve burgers op Zuid.(ca 50 mensen)

Het herfstnummer deed dienst als bijlage bij de gezamenlijke jaarlijkse conferentie van de Eerste Kamerfractie en Bureau de Helling op 4 november in Den-Haag. (meer dan volgeboekt) en was aanleiding voor een avond van het landbouwnetwerk van GroenLinks.

Het winternummer was aanleiding voor een overleg van de werkgroep exact en de permanente programmacommissie om zich te beraden over een technologie-agenda voor GroenLinks en het beleid ten aanzien van robotica. Een conferentie voor 2017 is in voorbereiding.

De Helling werd in een aantal amendementen op het partijcongres van december 2016 als bron geciteerd.

Redactie en medewerkers

De redactie van de Helling bestond in 2016 uit:

Erica Meijers (hoofdredacteur)

Bas Eickhout (verliet de redactie in november)

Rutger Groot-Wassink (vanaf januari)

Marina Lacroix (verliet de redactie in juni)

Herman Meijer

Farid Tabarki

Rens van Tilburg

Mei Ling Liem (tijdelijke stop vanaf juni)

Socrates Schouten

Bart Stuart

Alderik Visser (vanaf januari)

Stagiaires:

Hichem Touati (tot 1 februari 2016)

Renée Verberne (1 maart tot 1 juli 2016)

Elvi Kleyn (november en december)

Columnist: Thomas Mertens

Portretfotograaf bij de interviews: Peter Valckx

Ontwerp en beeldredactie: Mark Schalken, De Ruimte Ontwerpers.

Druk: Drukkerij de Raddraaier op 100% recycled papier.

Binding en verzending: APG (via Sandd)

Indeling de Helling – overwegingen bij de vormgeving en het ontwerp

Sinds 2014 heeft de Helling een kleiner formaat heeft en een nieuwe indeling. Het bestaat uit zeven katernen van afwisselend 8 en 16 pagina's (totaal 80 p), die als volgt in elkaar zitten:

1. Opening van het blad: 8 pagina's beeldkatern (hoogwaardig papier waarop beeldmateriaal goed tot zijn recht komt, in full color)
2. Tekstkatern 1: 16 pagina's tekst (ander papier, zwart-wit)
3. Beeldkatern 1: 8 pagina's beeld
4. Tekstkatern 2: 16 pagina's tekst
5. Beeldkatern 2: 8 pagina's beeld
6. Tekstkatern 3: 16 pagina's tekst
7. Beeldkatern 3: 8 pagina's beeld (inclusief achterzijde de Helling)

De gedachte achter deze indeling en verschillende papiersoorten, is om tekst en beeld van elkaar te scheiden, enerzijds om de leesbaarheid van de teksten te bevorderen, anderzijds om de beelddauteurs de gelegenheid te geven een volwaardige eigen bijdrage te leveren die het illustratieve ontstijgt. Overigens wordt af en toe op de tekstpagina's wel een zwart-wit illustratie gebruikt, bijvoorbeeld tekeningen. (zie het Rotterdamnummer met de portretten van Nina Mathijssen.) We proberen hier spaarzaam mee om te gaan, zowel vanwege de kosten als de rust van het blad als geheel.

Deze indeling heeft zijn effect op de inhoud, omdat de beeldkaternen de tekstkaternen steeds onderbreken. Dit leidt als vanzelf tot een inhoudelijke driedeling. Daarbij letten we erop dat de artikelen en het beeldmateriaal elkaar versterken en met elkaar een dialoog aangaan, zodat het geheel het best tot zijn recht komt. Artikelen beginnen doorgaans op de linkerpagina, zodat ze een of meerdere spreads beslaan, maar als artikelen goed op elkaar aansluiten, kan een artikel ook rechts beginnen. Het ontwerpproces beslaat twee weken en is doorgaans een hele puzzel, waarbij esthetische, inhoudelijke, journalistieke en praktische argumenten een rol spelen.

Eén tekstpagina kan maximaal 700 woorden bevatten, maar doorgaans minder. Door gebruik van verschillende lettertypes en fonts en het aantal kolommen kan de hoeveelheid woorden op een pagina nogal verschillen. Doorgaans rekenen we voor auteurs voor een artikel van vier pagina's (twee spreads) max. 1800 woorden, vijf pagina's 2400 woorden. De column is max. 600 woorden. (liever nog 500). Gemiddeld is er naast de vaste rubrieken ruimte voor tien artikelen, afhankelijk van de lengte.

De vaste rubrieken zijn:

Column: op dit moment is er weer een vaste columnist, die doorgaans probeert aansluiting bij het thema te vinden.

Over de auteurs: korte biografieën van de auteurs. We vermelden ook het geboortejaar, om te laten zien dat we alle generaties aan het woord laten. Soms liggen er wel vijftig jaar tussen! Niet alle auteurs stellen hier prijs op, maar na uitleg gaan ze meestal akkoord. Ook de beelddauteurs worden hierin vermeld, als hun bijdrage meer dan illustratief is.

Verder lezen, verder doen, verder kijken etc: Het is altijd wat zoeken naar de invulling van deze rubriek. We vragen vaak de auteurs om een boek, expositie, film of website etc. aan te bevelen, zodat er een mooie aansluiting is op het thema. Ook de redacteurs kunnen zo'n aanbeveling leveren. Voorwaarde is dat het aan het thema is gekoppeld, het hoeft geen recent werk te zijn, het zijn dus geen recensies, maar eerder signaleringen en aanbevelingen.

Sinds 2015 hebben we de rubriek Verder doen ingevoerd, om de beleidsaanbevelingen uit het nummer in een oogopslag inzichtelijk te maken. De gedachte is dat lezers, bestuurders en politici hierdoor snel een indruk kunnen krijgen van het handelingsperspectief dat het themanummer biedt. We hanteren daarbij een indeling tussen burgers, bedrijfsleven en politiek, soms ook media. Deze rubriek zou nog meer aandacht mogen krijgen, bijvoorbeeld op de website en sociale media. Vanwege ruimtegebrek komt zij (gedeeltelijk) in de plaats van verder lezen & kijken, die daardoor wat beknot is. Er is dan bijvoorbeeld nog maar ruimte voor drie aanbevelingen, dat is wat weinig. We zoeken hier nog naar een goede verdeling. Bureau de Helling: informatie vanuit Bureau de Helling, doorgaans aangeleverd door medewerkers.

Hoewel elk nummer opnieuw naar het ontwerp gekeken wordt en geen enkel format in beton gegoten is, hebben Mark Schalken en Erica Meijers het volgende ritme als basis ontwikkeld:

Katern 1: Opening, p.1-7

Omslag dat de lading van het nummer zoveel mogelijk dekt en aanspreekt.

P. 2- 3 Inleiding van het nummer: beeld en inhoudsopgave

P. 4-5 Redactioneel en colofon,

P. 6-7 Beeld en/of tekstfragment of motto dat het thema puntig neerzet of een bepaalde sfeer aan het nummer geeft. Het beeld op deze pagina's kan divers zijn, maar hangt altijd samen met het thema en leidt dit ook visueel bij de lezers in.

P. 8 Portret van de geïnterviewde of beeld dat past bij het eerste artikel.

Katern 2: Tekstkatern één, p.8-24

Het eerste tekstdeel is vooral inleidend en beschouwend van karakter.

P.9- 13 Openingsinterview, dat inleidende vragen stelt bij het thema en de belangrijkste kwesties introduceert of anderszins het thema neerzet. (3 koloms opmaak) 1900w

P. 14-19 Hoofdartikel, meer beschouwend van aard, vaak iets wetenschappelijker. (opgemaakt in een kolom met wat meer ruimte) 2700w.

P. 20-23 Nog een artikel met een wat bredere of beschouwendere insteek, of juist een actuele politieke spits (2 koloms opmaak) 2400 of 1800w

P. 24 Column (deze kan ook elders). Deze pagina kan ook gebruikt worden als inleiding op het beeldkatern.

Katern 3: Beeldkatern één, p. 25- 32

De beeldkaternen moeten met elkaar samenhangen en toch afwisselend zijn, bijvoorbeeld: kunst, een maatschappelijk project, een journalistieke fotoreportage. Ook de internationale component krijgt in beeld vaak aandacht. Er kan ook een samenhang zijn met een artikel (zoals bijvoorbeeld in het Rotterdamnummer waarbij een beeldkatern over verhalenhuis Belvédère aansluit bij een interview met Linda Malherbe, initiatiefneemster van het verhalenhuis; of het artikel over voedseleducatie van Esther Boukema uit het herfstnummer, dat volgde op een beeldkatern met foto's van een les over zout.

Een enkele keer wordt de achterpagina van het beeldkatern gebruikt voor beeld dat aansluit bij het artikel op p. 33, zoals een portret van de geïnterviewde (bv: Big Datanummer: Interview met Birgitta Jonsdottir met portret op p. 32)

Katern 4: Tekstkatern twee, p. 33-48

Dit katern is vaak meer toegespitst op politieke vragen of op een specifieke invalshoek, bijvoorbeeld: groen, internationaal etc. Hierin kunnen verschillende artikelen van afwisselende lengte een plaats vinden. Als richtlijn:

- P. 33-37 2400 woorden. (twee koloms-opmaak)
- P. 38-41 1800 woorden (drie koloms opmaak)
- P. 42-45 1800 woorden (twee of drie kolomsopmaak, dat kan dus wisselen)
- P. 46-48 1350 woorden (p. 48 kan ook gebruikt worden als inleiding op het beeldkatern)

Katern 5: Beeldkatern twee, p. 49-56.

Zie beeldkatern één.

Katern 6: Tekstkatern drie, p. 57-72.

In dit katern staan doorgaans de vaste rubrieken, behalve de column, die we liever in tekstkatern één of twee plaatsen. Daarnaast is dan nog ruimte voor twee artikelen, die wat lossers van de rest kunnen staan (hoeft niet), of een wat ander karakter hebben, zoals bijvoorbeeld boekbesprekingen. Een voorbeeld:

P. 57-61 Artikel 2400 woorden.

P. 62-63 Artikel 1500/1800 woorden.

P. 64-67 Artikel 1800 woorden.

P. 68-69 Vaste rubriek: Verder lezen, verder doen, verder kijken etc.

P. 70-71 Vaste rubriek: Bureau de Helling

P. 72 Over de auteurs.

Katern 7: Beeldkatern drie, p. 73-80.

Zie beeldkatern één. Omdat de achterzijde van dit beeldkatern ook de achterzijde van de Helling is, is de keuze voor de afsluiting extra van belang. Het moet ook weer passen bij het omslag. Af en toe kiezen we daarom voor een apart beeld op de achterzijde.

Slotopmerking

Nu de themanummers op de helling gaan en het blad dus diverser van inhoud wordt, zal vanaf 2017 naar een nieuw evenwicht in het tijdschrift gezocht moeten worden, waarbij de lezers op een spannende manier door het blad worden geleid.

Financiën en abonnees

Financiën

N.B.: Uitgaven zoals bijgehouden door de redactie.

Lentenummer *Veerkracht* (oplage 1400)

<i>Redactie (Artikelen):</i>	0,00
<i>Beeld:</i>	701,00
<i>Productie:</i>	
Drukken	3.120,00
Opmaak	2.754,00
Binden	323,00
Verzenden	622,00

Extra kosten inning abonneegelden:

Enveloppen	132,00
Brieven abonnees	160,00
drukklaas etc.	193,00
portokosten	279,00
Btw productie	454,98
<i>Totaal productie</i>	8.037,98
Totaal nummer	8.738,98

Zomernummer *Trots op Zuid* (oplage 1400)

<i>Redactie (Artikelen):</i>	357,39
<i>Beeld:</i>	855,00
<i>Productie:</i>	
Drukken	3.120,00
Opmaak	2.882,00
Binden	350,00
Verzenden	663,00
Btw	420,90
<i>Totaal productie</i>	7.435,90
Totaal nummer	8. 648,29

Herfstnummer *Voedsel* (oplage 1450)

<i>Redactie (Artikelen):</i>	357,39
<i>Beeld:</i>	855,00
<i>Productie:</i>	
Drukken	3.190,00
Opmaak	2.856,00
Binden	354,00
Verzenden	644,00
Btw	422,64
<i>Totaal productie</i>	7.466,64
Totaal nummer	8. 679, 03

Winternummer *Big Data* oplage 1400

<i>Redactie (Artikelen):</i>	476,00
------------------------------	--------

<i>Beeld:</i>	666,00
Productie:	
Drukken	3.176,00
Opmaak	3.188,00
Binden	356,00
Verzenden	612,00
Btw	439,92
<i>Totaal productie</i>	7.771,92
Totaal nummer	8.913,92

Overige uitgaven
 Redactie vergaderingen en reiskosten interviews: 279,58

Totale uitgaven de Helling 2016: 35.259,80

Ter vergelijik:
 Totale uitgaven over 2015: 35.933,22
 Totale uitgave over 2014: 37.997, 94
 Totale uitgave over 2013: 45.069, 52

Extra kosten in 2016: (betaald uit budget Bureau de Helling)

Presentatie Nummer in Verhalenhuis Belvedere 605,00
 Drukken folder 1.092,00

Abonnees

Na de opschoonacties in 2014 en 2015 is het abonneebestand in 2016 stabiel gebleven, dus niet verder gedaald. Vanaf november heeft Bureau de Helling een nieuwe medewerker, Anne Janssens, die zich speciaal gaat richten op abonneewerving en promotie van de Helling (en andere producten van Bureau de Helling). Dat biedt verlichting in het urenpakket van de hoofdredacteur en zal in 2017 hopelijk een gunstig effect geven voor het abonneebestand.

Hier volgen wat cijfers:

Aantal abonnementen de Helling 1 januari 2016: 1079
 Aantal abonnementen de Helling 31 december 2016: 1080
 Aantal nieuwe abonnementen in 2016: 53
 Aantal opzeggingen in 2016: 82
 Aantal abonnees op 31 december lid van GroenLinks: 535
 Aantal Gratis abonnees: 74
 Aantal jongerenabonnementen: 19
 Aantal hellingproef 1 januari 2016: 255
 Aantal hellingproef 21 december 2016: 227

Leeftijd:

	<u>1 januari</u>	<u>31 december</u>		
tot 25	9	6		
25-40	112	107	40-60	288 298
60+	306	317		

Echt vergrijsd kun je ons bestand niet noemen, maar er zouden wel meer jongeren bij kunnen, zeker nu GroenLinks zoveel nieuwe jonge kiezers en leden heeft. De abonnee-aanwas heeft nu vooral bij 60plussers plaats gevonden.

Losse nummers (zoals besteld via de redactie, en het bestelformulier. Losse bestellingen via de administratie zijn niet bijgehouden, maar zullen sinds de invoering van het formulier in augustus niet meer zijn voor gekomen.) De verkoop tijdens onze stands op congressen en andere bijeenkomsten is niet bijgehouden, daarvan een schatting.

Lentenummer, veerkracht:	8
Zomer, Trots op Zuid	5 (plus circa 20 nrs bij de presentatie)
Herfst, Voedsel :	12 (plus circa 10 nrs bij Eerste Kamerconferentie)
Winter: Big Data :	11 (plus circa 10 nrs tijdens het GL Congres)

Deze verkoop komt overeen met de losse verkoop in afgelopen jaren. In 2017 zullen we door het centrale formulier beter kunnen zien hoeveel nummers we hebben verkocht. Ook zullen we de losse verkoop tijdens evenementen consequenter gaan bijhouden. De losse verkoop van het Marxnummer uit 2014 is nog steeds onovertroffen. (42). De verkoop van losse nummers neemt drastisch af wanneer er geen publiciteit voor een nummer meer is. In 2017 stappen we af van themanummers, ook dat zou een negatief effect kunnen hebben op de losse verkoop. Maar erg veel maakt het niet uit, natuurlijk.

Werving en publiciteit

Algemene abonneewerving is in 2016 beperkt gebleven. De uitgever (Jasper Blom) gaf er de voorkeur aan te wachten tot het webformulier op de vernieuwde website was geïnstalleerd. (Dat duurde uiteindelijk tot september). Wel heeft hij pogingen gedaan om de partijvoorzitter te vragen een mailing naar alle GroenLinksleden te sturen waarin de Helling werd aanbevolen. Partijvoorzitter Marjolein Meijer reageerde daar positief op, maar er bleek voor de partij nooit een geschikt moment voor zo'n mailing, dus die heeft (nog?) niet plaats gevonden. Wel wordt nu weer een Helling meegestuurd in de nieuwe ledenpakketten.

De meeste promotie heeft plaatsgevonden via de eigen website van Bureau de Helling, sociale media (Linked In, twitter en facebook, googleplus – niet gekwantificeerd), en de kanalen van GroenLinks.

Hichem Touati benaderde andere tijdschriften voor uitwisseling van inserts e.d., maar dat had weinig resultaat. De ervaring met marketingstagiaires is dat het moeilijk is om ze in korte tijd in te werken, en om in de korte tijd van meestal drie maanden werkelijk iets te bereiken voor de Helling. Dit heeft tot de conclusie geleid om bij wijze van experiment een jaar lang een aparte medewerker voor communicatie in te zetten. (Anne Janssens). Daarmee is het beleid van Jasper Blom door Rosalie Smit, interim directeur de Helling en tijdelijk uitgever van de Helling, om de werving en publiciteit onder de verantwoordelijkheid van de uitgever te scharen, doorgezet. Dit zal in 2017 worden geëvalueerd.

Tijdens het congres en andere activiteiten van Bureau de Helling of GroenLinks werden gratis of extra goedkoop nummers verspreid. Per nummer werden zoveel mogelijk gericht persberichten verstuurd, soms ook naar alle politici van GroenLinks. We sturen tegenwoordig ook een aankondiging naar alle abonnees, ter bezorgcontrole en vanwege de attentiewaarde (en met de vraag het bericht te verspreiden) Af en toe worden artikelen uit de Helling overgenomen door andere tijdschriften en de website van *Ifthenisnow*.

Samenwerking Bureau de Helling

Er zijn in 2016 twee Hellingen verschenen in relatie tot een project van Bureau de Helling, namelijk het lentenummer over veerkracht, dat was voorgesteld door Jasper Blom in het kader van de ontwikkeling van het ecologisme en het herfstnummer over voedsel, dat werd samengesteld in samenwerking met Marijn Bouwmeester en tevens fungeerde als reader bij de gezamenlijke conferentie van Bureau de Helling en de Eerste Kamerfractie van GroenLinks, dat dit jaar aan het thema voedselzekerheid was gewijd.

Ook zijn van elk nummer vooraf enkele artikelen op de website geplaatst en is er af en toe een debat over deze thema's gevoerd (voedsel en big data).

Redactiestatuut

In 2016 vond gedurende het gehele jaar discussie plaats over de positie van de redactie binnen Bureau de Helling en de relevantie van de Helling voor GroenLinks. Er vonden verschillende besprekingen plaats tussen de redactie, de uitgever (directeur van bureau de Helling) en de Raad van advies. Eenmalig werd een ronde tafel georganiseerd met betrokkenen uit verschillende geledingen van de partij. Tenslotte werd Joost Lagendijk als adviseur aangetrokken. Hierbij ging het vooral om de positie van de Helling binnen GroenLinks, zowel organisatorisch (moet de redactie of de uitgever het laatste woord hebben over de inhoud?) als inhoudelijk (op welke manier draagt de Helling bij aan de doelstellingen van enerzijds Bureau de Helling en anderzijds GroenLinks?)

De resultaten van dit proces worden in 2017 zichtbaar met een nieuw redactiestatuut en een nieuw format van het blad, dat niet langer als themadossier zal verschijnen. Dit maakt het mogelijk journalistieker te werken en meer in te spelen op actuele (langlopende) discussies in de partij. Af en toe kan dan nog een special of een themadeel worden samengesteld, bijvoorbeeld in relatie tot een project van de Helling.

De nummers van 2016

Lente 2016: Veerkracht

Op voorstel van Jasper Blom, Jojanneke van der Veen, Robert Kleinknecht en Albert Faber stelde de redactie een themanummer over Veerkracht samen. De redactie boog het voorstel om te schrijven over de veerkracht van (ecologische en economische) systemen iets om en wilde onderzoeken of deze term ook als politiek frame perspectief bood, bijvoorbeeld om groen en links te verbinden.

Veerkracht bleek een erg flexibel begrip, dat bijvoorbeeld ook in de psychologie wordt gebruikt en daar weer anders wordt ingezet. Afhankelijk van de invulling van het begrip, kan het ook 'rechts' worden ingezet, waarbij veerkracht een individualiserend effect heeft (kwetsbare mensen zijn niet veerkrachtig). Vooral het trekken van parallellen tussen ecologische en sociale systemen is problematisch, omdat het sociaal darwinisme (het recht van de sterkste) in de hand kan werken.

De conclusie was dan ook dat het wel een bouwsteen kan zijn voor een politieke visie, maar niet als politiek etiket bruikbaar is.

Artikelen:

Veerkracht als progressief frame – Dirk Holemans

Veerkracht – van metafoor tot politiek begrip – Jef Peeters

Veerkracht als instrument voor groene systeemkritiek – Jojanneke Vanderveen & Albert Faber

Economische veerkracht – Robert Kleinknecht

Arjan Vliegthart: “vertrouwen geeft burgers veerkracht” – Erica Meijers

De waarde van ‘de natuur’ – Alderik Visser

In dialoog over ‘goed leven’ – Carmen Schuhmann

Kans op een nieuw leven – Halleh Ghorashi

Voorzorg versus veerkracht – Marius de Geus

Griekenland: veerkracht of verzet – Dimitris Pavlopoulos

Beeldbijdragen

Omslag: White Woolf door Yahia en Claudette van de Rakt

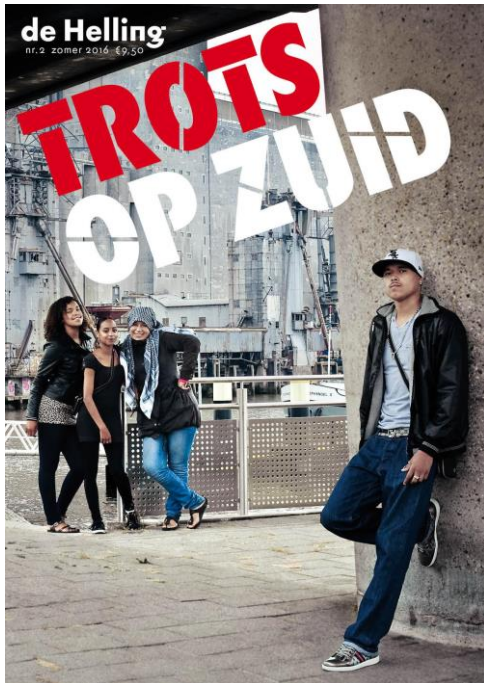
Beeldkatern 1: De urbanisten en het wondere waterplein – Florian Boer

Beeldkatern 2: Tentoonstelling Hacking Habitat: veerkracht van en tegen systemen

Beeldkatern 3: Sharona, Yahia en Mohamed – Claudette van de Rakt en de cultuurkantine

Rubrieken

Bureau de Helling; Verder lezen; Over de auteurs.

Dit nummer is het resultaat van de wens van de redactie om aandacht te besteden aan thema's als groeiende ongelijkheid, verdieping van scheidslijnen in de samenleving en het opnieuw opgevlamde debat over racisme. Moest de invalshoek emancipatie zijn, burgerschap of mensenrechten? Uiteindelijk kozen we ervoor onderzoek te doen op een concrete plek. Zoals de redactie eerder Amsterdam Noord (2009) onder de loep nam, kozen we nu voor Rotterdam Zuid, een stadsdeel dat op veel probleemlijstjes prijkt. We lieten ons als redactie rond leiden door Herman Meijer om aansluitend het nummer voor te bereiden in het verhalenhuis Belvedere op Katendrecht. Linda Malherbe van dit verhalenhuis werd onze partner bij het samenstellen van dit nummer, en ook de presentatie vond er plaats. We kozen ervoor vooral de positieve ontwikkelingen op Zuid te ondersteunen door betrokken 'makers' op Zuid aan het woord te laten. Helling stagiaire Renee Verberne leverde een grote bijdrage

aan dit arbeidsintensieve nummer. Zonder haar was het niet geluk zoveel mensen uit Rotterdam Zuid te portretteren.

De vragen waarmee we op pad gingen: wat betekent het te leven in een gebied waar de werkeloosheid en armoede soms van generatie op generatie wordt doorgegeven? Is emancipatie een thema in de buurten waar veel mensen een laag opleidingsniveau hebben, de schooluitval onder jongeren hoog is en de woningen weliswaar goedkoop maar ook slecht? Hoe vormt het je blik op de samenleving als je regelmatig te maken hebt met spanningen tussen bevolkingsgroepen, die discriminatie en soms geweld met zich meebrengen? Wat betekent burgerschap wanneer je schulden hebt, weinig betrokken bent bij de besluitvorming in je buurt en je niet gezien en erkend voelt? En natuurlijk: welke rol speelt de politiek? Als er een conclusie te trekken valt, dan is die dat mensen zich in een wijk als Zuid niet laten beduvelen, maar echte betrokkenheid herkennen en waarderen. Het verbeteren van leefomstandigheden vraagt veel inzet en vooral aandacht, zodat mensen zich gehoord voelen en gewaardeerd weten. Dan komt er weer bloei en activiteit. Voor politieke partijen met hart voor emancipatie zijn er kortom veel bondgenoten te vinden op Zuid, maar dan zullen ze zich langdurig moeten verbinden aan de buurt.

Artikelen:

Op Zuid – Renée Verberne

Liefde voor de straat – Rapteksten van Donny Willems en Careline van Stichting Helderheid (met illustratie Jip Brantjes)

Duurzaam vakmanschap: ecowijs & mediawijs burgerschap – Henk Oosterling en Aetzel Griffioen

Makers op Zuid, met getekende portretten door Nina Mathijssen

Linda Malherbe: de magie van verhalen – Martine Velez

Bien Hofman: verheffing van onderop – Alderik Visser

Nasra Djorai: om vertrouwen te winnen, moet je het eerst geven – Maartje den Breejen

Fokje Wierdsma: schoonheid in de chaos – Erica Meijers

Jeanne van Heeswijk: het heft in eigen handen – Renée Verberne
Maarten Hajer: de verbeelding van de stad – Herman Meijer & Renée Verberne
Echte participatie vraagt om andere politiek – Farid Tabarki & Erica Meijers
Emancipatie in eigendom – Christian Jongeneel

Beeldbijdragen:

Omslag: Jongeren op Zuid, uit 'Roffa', Marc Nolte.

P.6-7 Beeldverslag van de rondleiding op Zuid. Foto's: Philippe McIntyre.

Beeldkatern 1: Verhalenhuis Belvédère – door Joop Reijngoud, Philippe McIntyre, Wally Elenbaas en Linda Malherbe.

Beeldkatern 2: *Afrikaanderwijk Coöperatie* – door Stichting Freehouse. *En Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam*

Beeldkatern 3: Jong en Oud op Zuid, website De kracht van Rotterdam (foto's Annette Behrens en Sanne Donders)

Rubrieken

Column: Ben ik mijn broeders hoeder? Thomas Mertens; Bureau de Helling; Verder... ; Over de auteurs.

Presentatie in Verhalenhuis Belvedere

Aanwezig: 80 mensen

Moderatie: Erica Meijers.

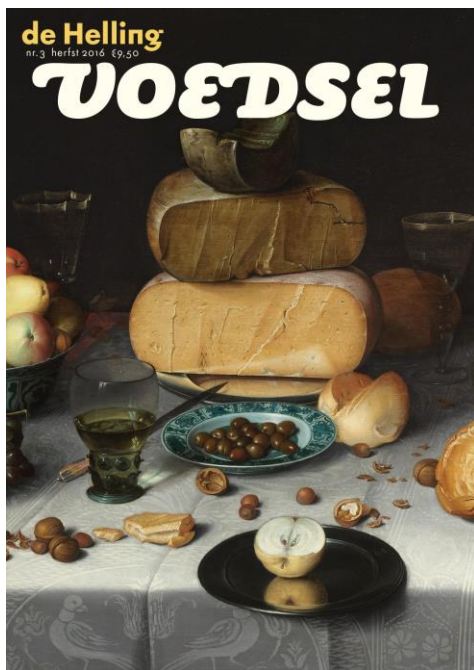
Inleiding over het verhalenhuis: Linda Malherbe.

De Helling werd aangeboden aan de fractievoorzitter van GroenLinks in Rotterdam, Judith Bokhove.

Interview met Nasra Djorai en Judith Bokhove.

Raps en zang van Donny Willems en Careline van Stichting Helderheid.

Voedsel is hip, maar wordt meestal benaderd vanuit het perspectief van de consument. Wat mag of moet je al dan niet eten, is vaak de vraag. Daarmee worden morele dilemma's rond voedsel bij consumenten gelegd, terwijl ze net zo goed bij producenten en distributeurs thuishoren. In deze Helling stellen we de vraag hoe we de gehele wereld kunnen voeden zonder haar (en onszelf) daarbij te vernietigen. Daarbij kijken we naar het gehele voedselsysteem, met een accent op de productie. In de wetenschap heeft deze benadering inmiddels een naam: agro-ecologie. Met de introductie van deze benadering wil de Helling bijdragen aan het debat over voedsel en tegelijk oproepen tot meer politieke aandacht voor voedsel, maar dan vanuit een breed perspectief.

Veel auteurs, waaronder politici, beleidsmakers en wetenschappers, onderstrepen dat voedsel een cruciaal thema is, omdat het de vraag naar onze waarden op tafel legt. Voedsel is uitermate persoonlijk, én zeer politiek.

Voor beide niveaus geldt de vraag: wat is voedsel ons waard?

Deze Helling is onderdeel van een project van Marijn Bouwmeester bij Bureau de Helling en fungeerde tevens als bijlage bij de gezamenlijke conferentie van Bureau de Helling en de Eerste Kamerfractie van GroenLinks.

Artikelen:

Olivier Schutter: Politici moeten leren van experimenten – Marijn Bouwmeester

Agro-ecologie. Over landbouw, eten en natuur – Marjolein Visser

Ethische dilemma's rond agro-ecologie – Michiel Korthals

Landbouw met de natuur – Rik Grashoff en Tom Ludwig

De ommezwaai van Mansholt – Friso van der Klaauw

Het voer & het voedsel – Paulien Gankema

Waardevolle landbouw – Sjef Staps

Koken en leren koken. Het waarom van voedsel educatie – Esther Boukema

Eten in de stad. Voedsel politiek in Amsterdam – Erica Meijers

Weg van de supermarkt – Michiel Bussink

Beeldbijdragen

Omslag: Stilleven met kazen - Floris Claesz. van Dijck, ca. 1615 (Rijksmuseum, Amsterdam)

P. 2 Jongen met pannetje / hongerwinter in Amsterdam (1945) - Emmy Andriess (speciale collecties bibliotheek Universiteit Leiden)

P. 4-5 Henk Wildschut

P. 8 en 68 Fragment uit de strip 'Our Daily Bread' van Anne Stalinski.

Beeldkatern 1: De voedselindustrie - Henk Wildschut

Beeldkatern 2: Waar groeit zout? Voedselles de Smaak te Pakken - Esther Boukema

Beeldkatern 3: Zaaigoed als cultuurgoed in Colombia door Guardianes de semillas en Philippe McIntyre.

Achterpagina: Menukaart van 'Die Küche der Armen' van kunstenaar-kok Sjim Hendrix.

Rubrieken

Vraatzucht, column Thomas Mertens; Verder doen – beleidsaanbevelingen over voedsel; Bureau de Helling; Over de auteurs. Met illustratie van Mark Schalken: biologische aardappeloogst in de Noordoostpolder.

Conferentie over voedselvoorziening op 4.11.2016

Aanwezig: uitverkocht, dus 75. (max. capaciteit Eerste kamer)

Moderatie: Marijke Vos, Eerste Kamerlid GroenLinks.

Programma:

Deel 1: wereldbevolking voeden; hoe kan dat duurzaam?

Sprekers: Daniëlle Hirsch, directeur Both Ends over ontwikkelingssamenwerking en voedselzekerheid: Hoe we nu met voedsel omgaan, is dat eerlijk? Wat zijn de belangrijkste problemen? En Hidde Boersma, wetenschapsjournalist, o.a. voor de correspondent over: welke soorten landbouw zijn geschikt om de wereldbevolking duurzaam te voeden? Grofweg de keuze tussen biologische landbouw en intensieve landbouw. Hij pleit voor het laatste. Discussie met de zaal.

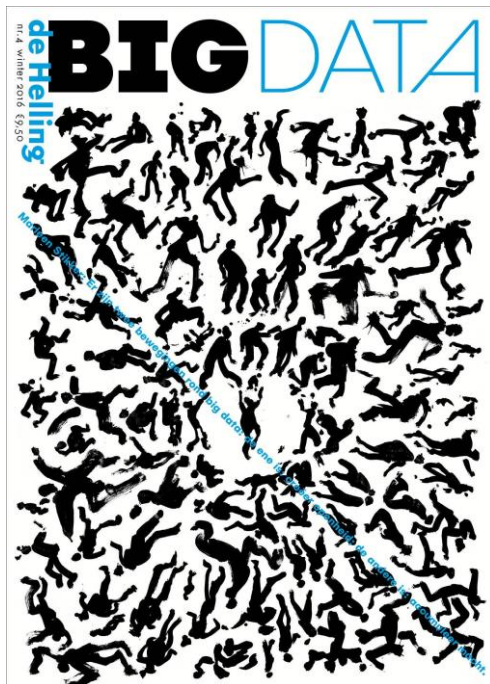
Deel 2: Nederlandse en Europese politiek

Sprekers: Bas Eickhout, Europarlementariër GroenLinks (ziek op de dag zelf)

Rik Grashoff, Tweede Kamerlid GroenLinks.

Levendige discussie met de zaal en de aanwezige wetenschappers/ auteurs uit de Helling.

Ondanks de toenemende invloed van dataverzamelingen op de inrichting van onze samenleving, ligt het terrein van big data politiek grotendeels braak. En dat moet veranderen, betogen vrijwel alle auteurs in dit nummer met klem. Van wie zijn de data, wie mag ze verzamelen en wie mag er wat mee doen? Al deze vragen raken het algemeen belang. Bij wijze van voorbeeld komen in deze Helling enkele terreinen uit zowel de publieke als private sector aan de orde: de banken, de zorg, de belastingdienst, de energievoorziening, de journalistiek en de inrichting van de stedelijke ruimte. Overal is dringend regelgeving nodig: rondom privacy, maar ook over gerechtvaardigd gebruik van gegevens, over marktdominantie, fraudebestrijding en transparantie.

Technologie is niet neutraal, integendeel. Er is een strijd gaande rondom de al maar groeiende mogelijkheden om data in te zetten. Kiezen we voor

openheid en transparantie, die burgers meer grip geeft op de systemen die hun leven vormgeven, of geven we bedrijven en overheden de ruimte om gegevens te exploiteren en zo meer macht te vergaren? Het is hoog tijd dat politieke partijen kleur bekennen in deze strijd.

Inhoud

Artikelen

Marleen Stikker: 'Politieke agenda voor technologie ontbreekt' – Erica Meijers en Socrates Schouten

Ken uw digitale zelf (want het internet vergeet niets) – Marjolein Lanzing

Als al het persoonlijke financieel wordt. Banken en big data – Rens van Tilburg

Birgitta Jónsdóttir: "Technologie kan ons verbinden" – Menno Grootveld

Nut en Gevaar van big data – Robert Goené

Bart Jacobs & Guido van 't Noordende: "Maak het controleerbaar, decentraal en transparant."

Big data in de zorg – Liesbeth Beneder

Big data in de energietransitie in Groningen – Mattias Gijsbertsen

Datajournalistiek. Van stoffige archieven tot algoritmes – Karlijn Kuijpers

Efficiency versus recht? – Ben Wagner

Big data & de Californische ideologie – Dorien Zandbergen

Beeldbijdragen

Omslag: Mark Schalken

Control Syntax Rio – het nieuwe instituut

Data in beeld – Clever°Franke

Rubrieken

Hoogmoed Column Thomas Mertens; Verder lezen.... Verder doen – beleidsaanbevelingen over big data; Bureau de Helling; Over de auteurs.

Deze Helling inspireerde een groepje GroenLinksers uit de werkgroep exact, de programmacommissies voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2017 en de permanente programmacommissie, om het initiatief te nemen het thema technologie actief op de politieke agenda van GroenLinks te zetten. In 2017 zullen daarvoor verschillende initiatieven worden ontplooid, zoals het opnemen van dit thema in lokale verkiezingsprogramma's (bijvoorbeeld in Utrecht en Den-Haag) en het voorbereiden van een conferentie. Ook komt dit thema aan de orde op de jubileumconferentie van de Helling in het najaar van 2017. Erica Meijers hield contact met deze groep namens Bureau de Helling.